

Revisionsrapport

Trygghetsskapande arbete

Förstudie

Botkyrka kommuns
revisorer

Anders Törnqvist

Oktober 2018

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	1
Syfte	1
Metod och genomförande.....	1
Resultat	3
Begreppet ”särskilt utsatta områden”	3
Trygghet.....	4
Nationella trygghetsundersökningen	4
SCB:s medborgarundersökning.....	6
Botkyrka kommuns medborgarundersökning 2017.....	8
Brottslighet	11
Brå-statistik	11
Botkyrka kommuns trygghetsarbete	13
Styrdokument	13
Organisation	15
Samverkan	15
Trygghetsmiljonen	18
Mål, uppföljning och resultat.....	19
Årsredovisning 2017.....	19
Budget 2018	20
Kommentar till Botkyrka kommuns trygghetsarbete.....	20
Kostnader för bevakningstjänster	21
Sammanfattning och förslag till fortsatta insatser	21

Inledning

Bakgrund

Revisorerna har i sin omvärldsbevakning noterat att polisen under 2017 har gjort bedömningen att flera områden i Botkyrka kommun är ”utsatta eller särskilt utsatta områden”. Denna bedömning gäller Alby, Fittja, samt Hallunda/Norsborg. Rapporten *Utsatta områden - Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen* är framtagen av Nationella operativa avdelningen, underrättelseenheten inom Polisen, i juni 2017. Av rapporten framgår att ”Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området. Situationen i området innebär att det är svårt eller nästintill omöjligt för polisen att fullfölja sitt uppdrag vilket kräver regelmässig anpassning av arbetssätt eller utrustning. Många gånger har det skett en normalisering vilket lett till att varken polisen eller de boende reflekterar över det avvikande läget i området.” Läget anges av polisen ”vara akut”.

Tidningen Dagens Samhälle skrev i november 2017 om att notan för bevakningstjänster har ökat till rekordnivåer. På listan över de kommuner som köper mest väktartjänster i landet återfinns Botkyrka på plats 7, med en kostnad på 14,1mkr under 2016.

Under granskningen om stöd till barn och elever har det även framkommit oroande uppgifter om kraftiga problem med trygghet och säkerhet i eller kring vissa skolenheter, framförallt i norra Botkyrka. Situationen kan även påverka andra kommunala ansvarsområden.

Med denna bakgrund gör revisorerna bedömningen att en förstudie bör göras av kommunens trygghetsskapande arbete. En förstudie kan betraktas som en fördjupad riskanalys.

Syfte

Förstudiens inriktning är en sammanställning av lägesbilden rörande trygghet, brottslighet och förebyggande arbete, med särskild inriktning mot ovan nämnda områden. Syftet är att ge revisorerna ett underlag för beslut om eventuella fortsatta granskningsinsatser.

Metod och genomförande

Förstudien har genomförts genom studier av styrdokument samt inhämtning och sammanställning av statistik och uppgifter från bl a Brottsförebyggande rådet (Brå), Kolada.se, Statistiska centralbyrån (SCB), Polisen och Botkyrka kommun.

Intervjuer har gjorts med kommunens säkerhetschef samt företrädare för förvaltningsledningen från utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen. Uppgifterna angående köp av väktartjänster har erhållits från kommunens ekonomifunktion.

En delrapportering har gjorts till kommunens revisorer.

Förstudien inkluderar:

- Sammanställning av material från Brottsförebyggande rådet, Statistiska centralbyrån, Polismyndigheten och även material från kommunen.
- Kartläggning av kommunens trygghetsskapande arbete, bl a avseende styrande dokument, analyser, strategier och statistik som används för att följa utvecklingen.
- Genomgång av köp av väktartjänster (vad ingår i tjänsterna och hur har de fördelats/prioriterats)
- Kartläggning av samverkansformer med bl a polisen, BRÅ, lokala näringslivet och ideella föreningar.

Resultat

Begreppet ”särskilt utsatta områden”

I juni 2017 kom Polisen med Rapporten ”Utsatta områden – social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen”. De geografiska områdena är bedömda utifrån de boendes deltagande i rättsprocessen, polisens möjlighet att utföra sitt uppdrag, parallella samhällsstrukturer och förekomsten av extremism.

Utsatta områden är ett begrepp som polisen använder för att beskriva geografiska områden som över lång tid har en låg socialekonomisk status och där det finns en kriminell påverkan på lokalsamhället. Läget anses *allvarligt*. Utsatta områden karaktäriseras av många olika sociala problem, ca 40 procent av de unga i utsatta områden lämnar grundskolan med icke godkända betyg (SCB) och familjerna uppbär i högre utsträckning än i andra områden försörjningsstöd då arbetslösheten är hög. Det finns enligt rapporten 32 *utsatta* områden i landet.

Utöver utsatta områden finns även *särskilt utsatta* områden. Det finns enligt rapporten 23 *särskilt utsatta* områden i landet och särskilt allvarlig bedöms situationen i de tre storstäderna men även utanför dessa. Läget anses *akut*. Hallunda/Norsborg betecknas i rapporten som ett *särskilt utsatt* område.

Därutöver finns också sex *riskområden* som är områden som ligger i riskzonen för att bli särskilt utsatta. Alby/Fittja betecknas som ett *riskområde*.

Av rapporten framgår att problematiken med de utsatta områdena berör hela kommunsektorn men lösningen måste oftast hanteras inom den berörda kommunen. Läget anses *alarmerande*.

Tabellen nedan är hämtad från Polisens rapport.

Region	Särskilt utsatt område	Riskområde	Utsatt område	Totalt antal i regionen
Stockholm	Hallunda/Norsborg* Husby* Ronna/Geneta/Lina* Rinkeby/Tensta*	Alby/Fittja Tureberg	Brandbergen Bredäng Edsberg Finnsta Fornhöjden Hagsåtra/Rågsved Hovsjö Hässelby/Vällingby Rissne/Hallonbergen Skogås Smedby Sångvägen Termovägen Älvsjö/Solberga Östberga	21

Ur *samhällsekonomisk synpunkt* kostar utanförskapet miljarder årligen. Ingvar Nilsson, nationalekonom som arbetat med frågan i över 35 års tid menar att det är tre olika typer av kostnader för samhället: tappad arbetsförmåga, vård av dem som drabbas samt kostnader för försörjningsstöd. Även en undanträngningseffekt där kostnaderna tränger undan andra kostnader för polis, socialtjänst och inom

sjukvården. Dessa kostnader drabbar alla delar av offentlig sektor, därför är det nödvändigt att genomföra åtgärder över ”gränserna”.

Under år 2017 arbetade en projektgrupp i kommunen fram en rapport som beskriver nuläge och önskat läge kring trygghets- och säkerhetsarbetet i Botkyrka kommun. I rapporten uttrycks beträffande kopplingen mellan att vara ett särskilt utsatt område och vilken påverkan det får på organisationens verksamheter att:

”Den rådande lägesbilden som uppfyller kriterierna att vara ett särskilt prioriterat område påverkar platsen Botkyrka, Botkyrkaborna liksom organisationen. Förvaltningar som socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, vård- och omsorgsförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen, tekniska förvaltningen och arbets- och vuxenutbildningsförvaltningen har alla direkt eller indirekt kontakt med Botkyrkabor. Sköra familjeförhållande och likaså dess omgivande nätverk, konfliktsituationer som många gånger genererar en hotbild, öppen narkotikahandel som tar sig in i verksamheters lokaler och handläggare som möter motstånd i affekt i på grund av ett beslut som fattats, är en del av vissa verksamheters vardag. Även rekrytering till Botkyrka som organisation, rollen som förtroendevald och samverkan med civilsamhället behöver viss medvetenhet och hänsyn om områdets karaktär.”

Trygghet

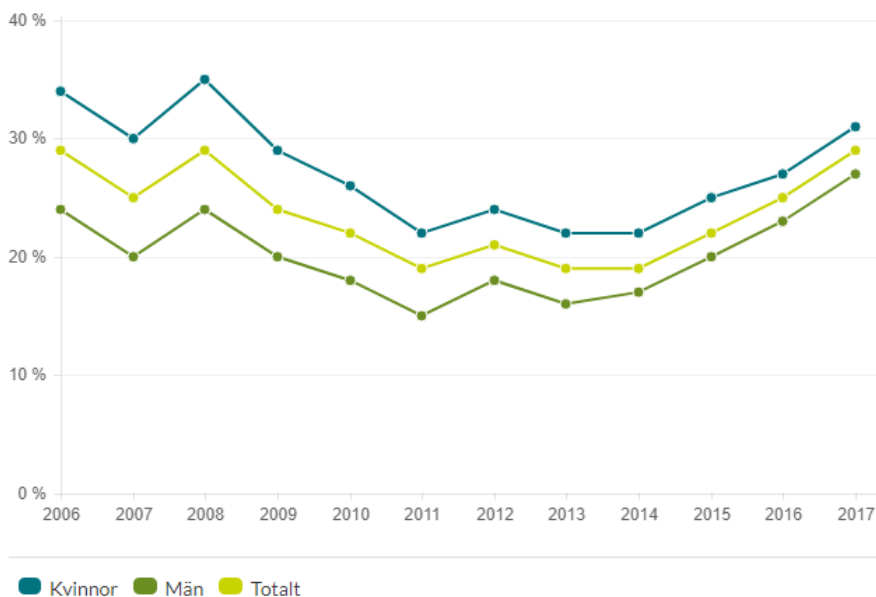
Med *trygghet* avses den subjektiva upplevelse en individ har av sin säkerhet och den egna förmågan att hantera sin situation. Trygghet innebär frånvaro av oro för brottsliga handlingar riktade mot sig själv eller närstående.

Nationella trygghetsundersökningen

Brå genomför varje år en nationell brottsoffer- och trygghetsundersökning - Nationella trygghetsundersökningen (NTU). NTU bygger på ett nationellt slumpmässigt urval av personer i åldrarna 16–79 år. I NTU kan utvecklingen över tid studeras. Resultat finns för riket som helhet och för Stockholms län. Figuren nedan visar utvecklingen i riket när det gäller oro för brottsligheten i samhället.

Oro över brottsligheten

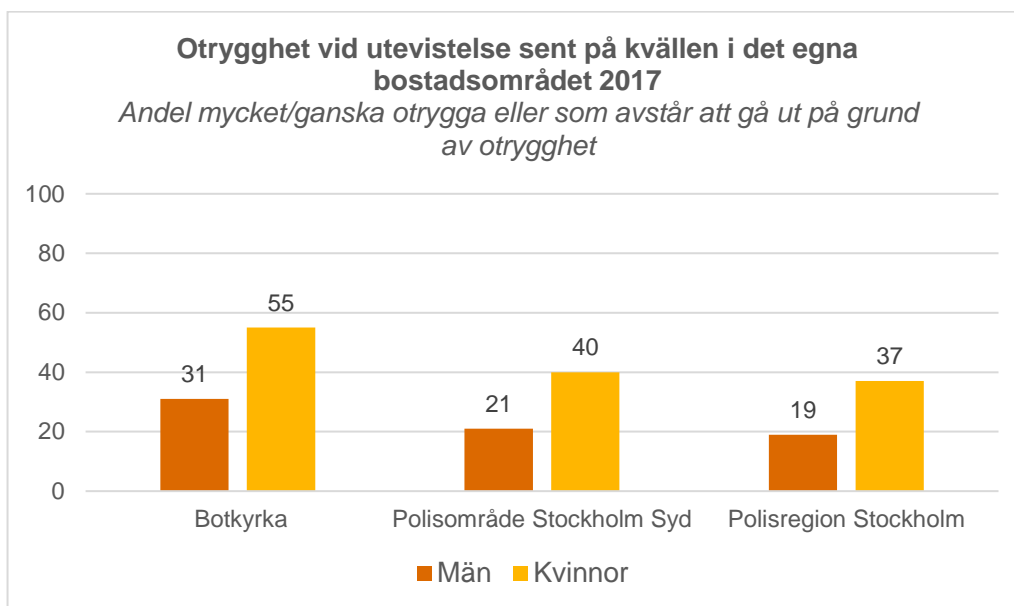
Stor oro över brottsligheten i samhället. Andel i procent av befolkningen (16–79 år) samt andel för respektive kön, åren 2006–2017 enligt reguljära NTU. Källa: NTU

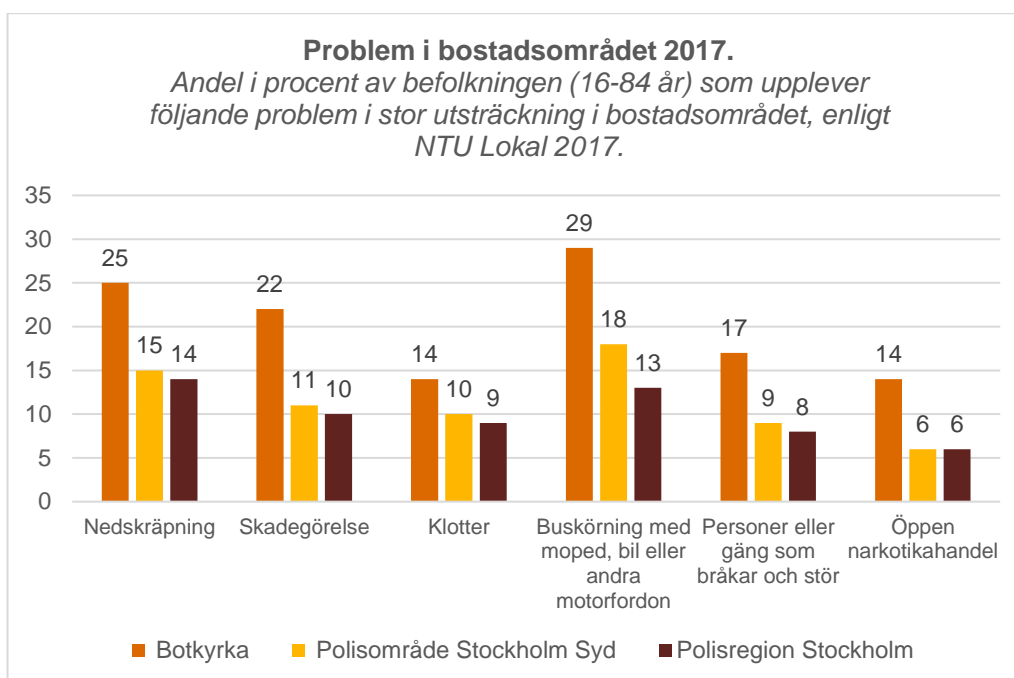
Nästan en tredjedel av befolkningen (29 procent) oroar sig i stor utsträckning över brottsligheten i samhället. Det är en ökning sedan förra året, då 25 procent upplevde stor oro över brottsligheten. Fram till 2011 minskade andelen som känner stor oro, men från 2014 och framåt syns en tydlig uppgång och nu är andelen på samma nivå som den som uppmättes vid det första mättillfället (2006). Kvinnor uppger sådan oro i större utsträckning än män, men utvecklingen över tid för kvinnor och män är ändå likartad.

Parallellt med den reguljära NTU har Brå under år 2017 genomfört ytterligare en undersökning, NTU Lokal. NTU Lokal innehåller, liksom NTU, frågor om förtroendet för rättsväsendet, otrygghet, utsatthet för brott och brottsutsattas erfarenheter av rättsväsendet. Resultatet i den undersökningen är nedbrutet på lokalpolisområde och innefattar ett antal kommuner i varje område.

Nedanstående figurer visar resultat från NTU lokal. Polisområde Stockholm Syd omfattar Botkyrka, Haninge/Nynäshamn, Huddinge, Nacka och Södertälje. Polisregion Stockholm omfattar Stockholms län samt Gotland.

Andelen otrygga är betydligt högre i Botkyrka kommun jämfört med Stockholm Syd och Polisregion Stockholm. I synnerhet är det kvinnorna som upplever otrygghet. Över hälften av kvinnorna i undersökningen i Botkyrka uppger att de är mycket eller ganska otrygga eller avstår att gå ut på kvällarna i det egna bostadsområdet.

Jämfört med Stockholm Syd och Polisregion Stockholm är det större andelar av befolkningen i Botkyrka som upplever problem av olika slag i sitt bostadsområde. Buskörning med motorfordon, nedskräpning och skadegörelse upplevs i stor utsträckning som problem av omkring en fjärdedel av befolkningen.

SCB:s medborgarundersökning

Varje år erbjuder Statistiska centralbyrån (SCB) Sveriges kommuner att delta i SCB:s medborgarundersökning. Sammanlagt deltog 131 kommuner 2017. Sedan

undersökningen genomfördes första gången hösten 2005 har 266 av landets kommuner deltagit och 247 av dessa har deltagit mer än en gång.

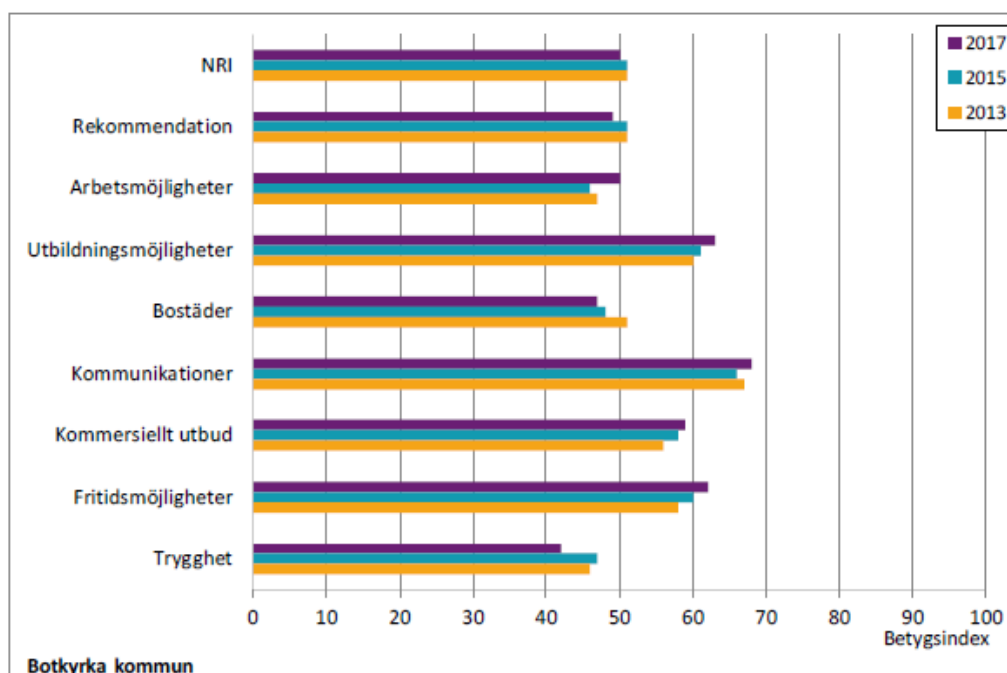
Undersökningen genomfördes under hösten 2017. Ett slumpmässigt urval på 1 600 personer i åldrarna 18–84 år tillfrågades och av dessa besvarade 31 procent enkäten. Jämförelser med resultat för samtliga kommuner avser de 131 kommuner som var med i undersökningen 2017.

Resultaten analyseras med SCB:s analysmodell med Nöjd-Kund-Index (NKI). Analysmodellen är uppbyggd dels av ett mått på den totala nöjdheten och dels av ett antal frågeområden som återger delar av den undersökta verksamheten eller området. Frågorna besvaras på 10-gradiga skalor, där 1 är lägsta betyg och 10 är högsta betyg. Frageområdenas resultat redovisas som betygsindex, vilka kan variera mellan 0 och 100. Betygsindex under 40 klassas som ”inte godkänt”. Gränsen för ”nöjd” går vid 55 och 75 eller högre tolkas som ”mycket nöjd”.

Tabellen nedan visar resultatet för Botkyrka kommun inom samtliga frågeområden. När det gäller ”Trygghet” är betygsindexet 42 vilket är lägre jämfört med genomsnittet för de deltagande kommunerna (57).

	Botkyrka kommun		Samtliga kommuner
	Betygsindex	Fel-marg.	Betygsindex
NRI	50	±2,5	60
Rekommendation	49	±3,1	64
Kommunikationer	68	±2,1	61
Utbildningsmöjligheter	63	±2,2	61
Fritidsmöjligheter	62	±2,1	61
Kommersiellt utbud	59	±2,5	62
Arbetsmöjligheter	50	±2,6	57
Bostäder	47	±2,4	52
Trygghet	42	±2,8	57

Botkyrka kommun deltog även i medborgarundersökningen år 2013 och 2015. Bilden nedan visar resultatet för dessa jämfört med 2017 års undersökning.

Försämringen av betygsindexet inom området ”Trygghet” mellan åren 2015 och 2017 är inte statistiskt säkerställd. Förändringarna inom övriga områden är inte heller statistiskt säkerställda.

En slutsats som dras i SCB:s undersökning är att ”Trygghet” och ”Bostäder” är de områden som bör prioriteras för att ge betydande effekt på kommunens totala betygsindex.

Botkyrka kommuns medborgarundersökning 2017

Botkyrka kommun genomför årligen en medborgarundersökning till slumpmässigt utvalda medborgare för att följa upp kommunens mål och visioner. Svaren från undersökningen ger värdefull kunskap om vad medborgarna tycker och sammanställs och används för att förbättra den kommunala verksamheten och servicen.

Syftet med medborgarundersökningen är att följa upp de mål som satts upp för kommunen samt att mäta medborgarnas tillfredsställelse med de kommunala verksamheterna. Undersökningen ska också ge indikationer på styrkor och svagheter inom kommunen i syfte att utveckla verksamheterna för att bättre överensstämna med kommuninvånarnas behov.

Undersökningen genomfördes som en postenkät riktad till 6000 slumpmässigt utvalda invånare över 16 år. Det fanns även möjlighet att besvara enkäten via webben. Svarsfrekvensen var 34 procent (1986 personer svarade).

Frågorna rörde följande områden:

- Att leva och bo i Botkyrka
- Kännedom och besök inom kultur och fritid

- Nöjdhet med kommunala verksamheter
- Information om kommunala verksamheter
- Nöjdhet med kontakten med Botkyrka kommun
- Kännedom om och nöjdhet med möjlighet att påverka
- Trafik och resvanor
- Hälsa och välbefinnande
- Diskriminering

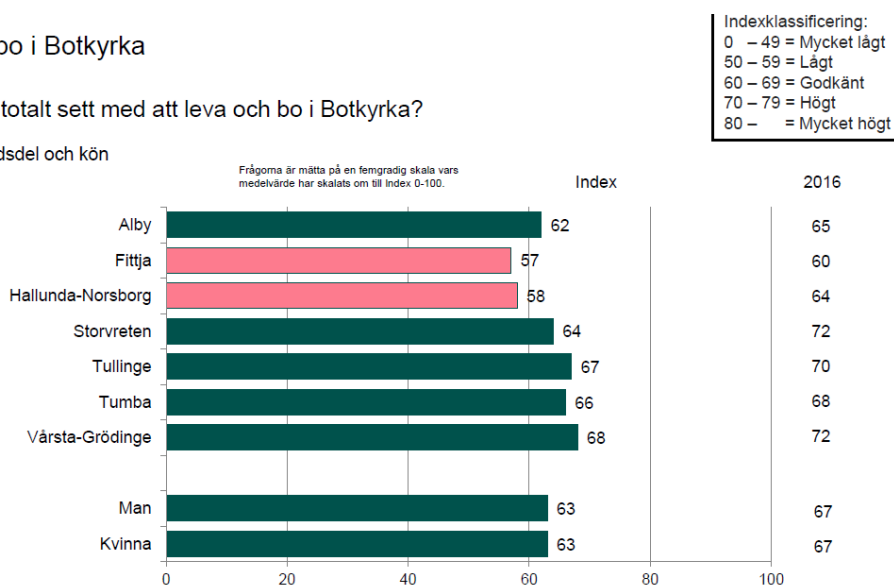
Frågorna besvarades på en skala 1-5 som sedan omräknats till ett index mellan 0-100. Indexnivåerna klassificerades enligt följande:

0 – 49 = mycket lågt
 50 – 59 = lågt
 60 – 69 = godkänt
 70 – 79 = högt
 80 - = mycket högt

Att leva och bo i Botkyrka

Hur nöjd är du totalt sett med att leva och bo i Botkyrka?

Uppdelat efter stadsdel och kön

Vårsta-Grödinge och Tullinge får högst betyg. Hallunda-Norsborg och Fittja får lägst. Betygen är generellt något lägre än 2016. En djupare analys visar att männen är något mer nöjda än kvinnorna i Alby och Hallunda-Norsborg.

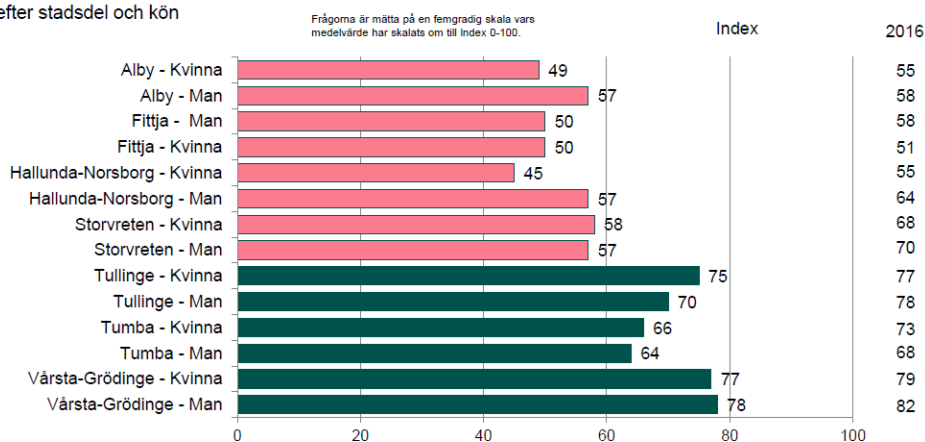
Att leva och bo i Botkyrka

TRYGGHET - Det är tryggt att leva och bo i min stadsdel

INDEXSKALNING:

0 - 49	= Mycket lågt
50 - 59	= Lågt
60 - 69	= Godkänt
70 - 79	= Högt
80 -	= Mycket högt

Uppdelat efter stadsdel och kön

Generellt är betygen lägre än 2016. I 2017 års undersökning är betygen för trygghet låga i Alby, Fittja, Hallunda-Norsborg och Storvreten. I Alby och Hallunda-Norsborg är det stor skillnad mellan kvinnors och mäns upplevda trygghet.

Att leva och bo i Botkyrka

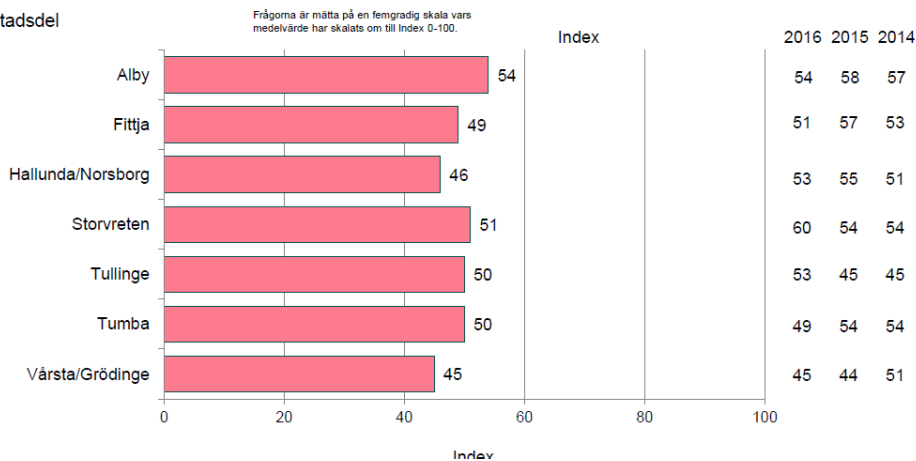
Påståenden om kommunen

Botkyrka är en kommun där det är tryggt att åldras

INDEXSKALNING:

0 - 49	= Mycket lågt
50 - 59	= Lågt
60 - 69	= Godkänt
70 - 79	= Högt
80 -	= Mycket högt

Uppdelat efter stadsdel

Överlag är det låga betyg avseende tryggheten att åldras. Generellt har betygen även försämrats jämfört med tidigare år.

Av sammanfattningen i undersökningen framgår att:

”Medborgarna är nöjda med att bo i Botkyrka, index är 63 vilket är ett godkänt resultat. Det är också många som vill rekommendera Botkyrka till vänner och bekanta även om siffran har sjunkit en del jämfört med förra året. I stort är medborgarna nöjda med sin kommun och trivs bra. Medborgarna anser generellt att det är tryggt i stadsdelen även om svaren varierar mycket per område

(speciellt otrygga är kvinnor i Hallunda-Norsborg och i Alby), och att de i det stora hela får ett gott bemötande av kommunen. Dock är det inte tryggt att åldras och det upplevs också svårt för medborgarna att kunna påverka i kommunala frågor, samt att få genomföra nya idéer och initiativ.”

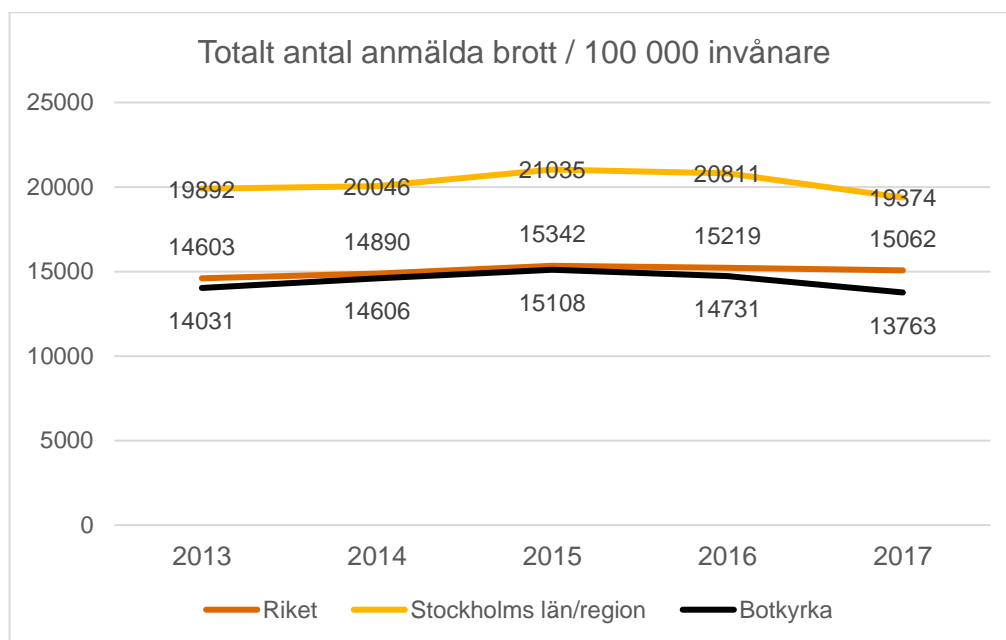
Brottlighet

Brå-statistik

I Brå:s statistikdatabas finns statistik över *anmälda brott*, det vill säga brott som anmälts till och registrerats av Polismyndigheten, Tullverket, Åklagar- eller Ekobrottsmyndigheten. Statistiken bygger på uppgifter från databasen för officiell kriminalstatistik.

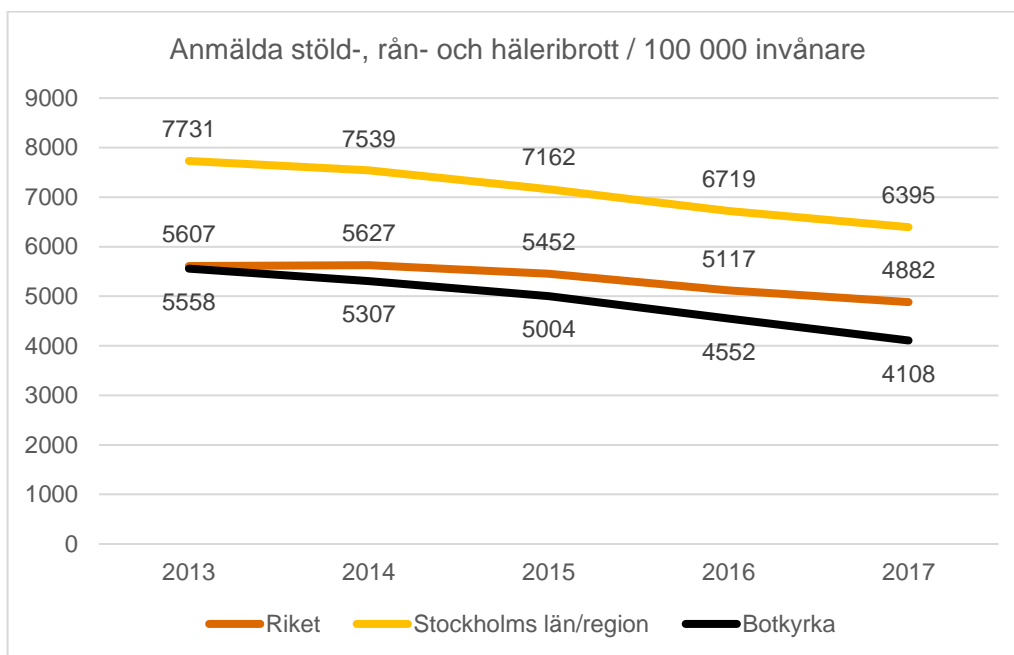
Statistikuppgifter kan sökas för hela landet, län eller polisregioner, kommuner och stadsdelar i Stockholms, Göteborgs och Malmö kommun.

Nedanstående figur visar utvecklingen avseende antal anmälda brott per 100 000 invånare för riket, Stockholms län och Botkyrka kommun åren 2013-2017.

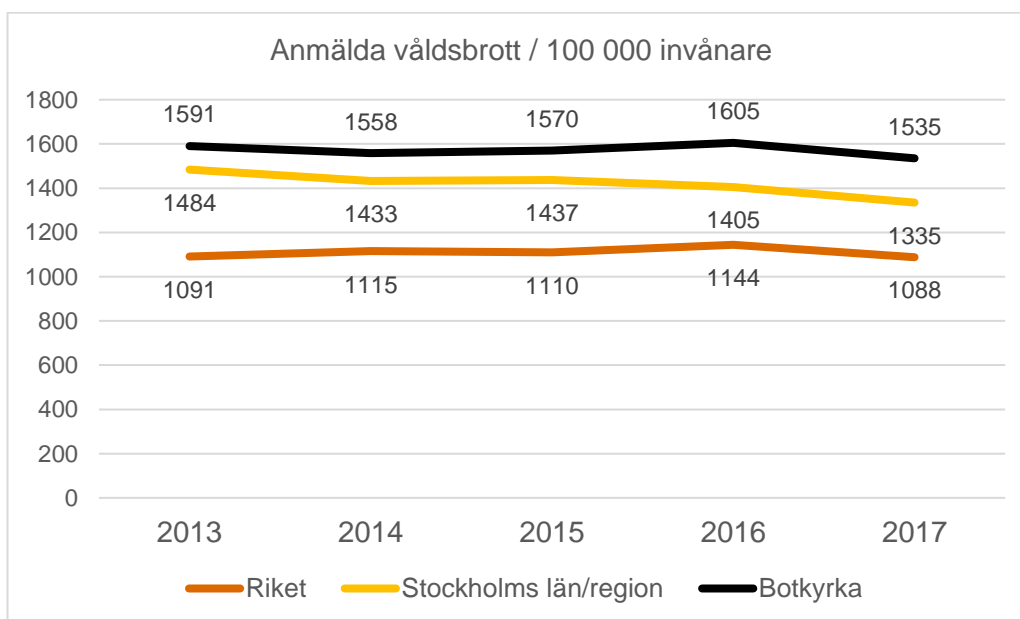
Utvecklingen i riket är relativt konstant medan antalet anmälda brott ökade fram till år 2015 i Botkyrka kommun och Stockholms län för att därefter under de senaste två åren minska.

De brottstypen som anmäls mest är stöld-, rån och häleribrott. De senaste årens utveckling ses i figuren nedan.

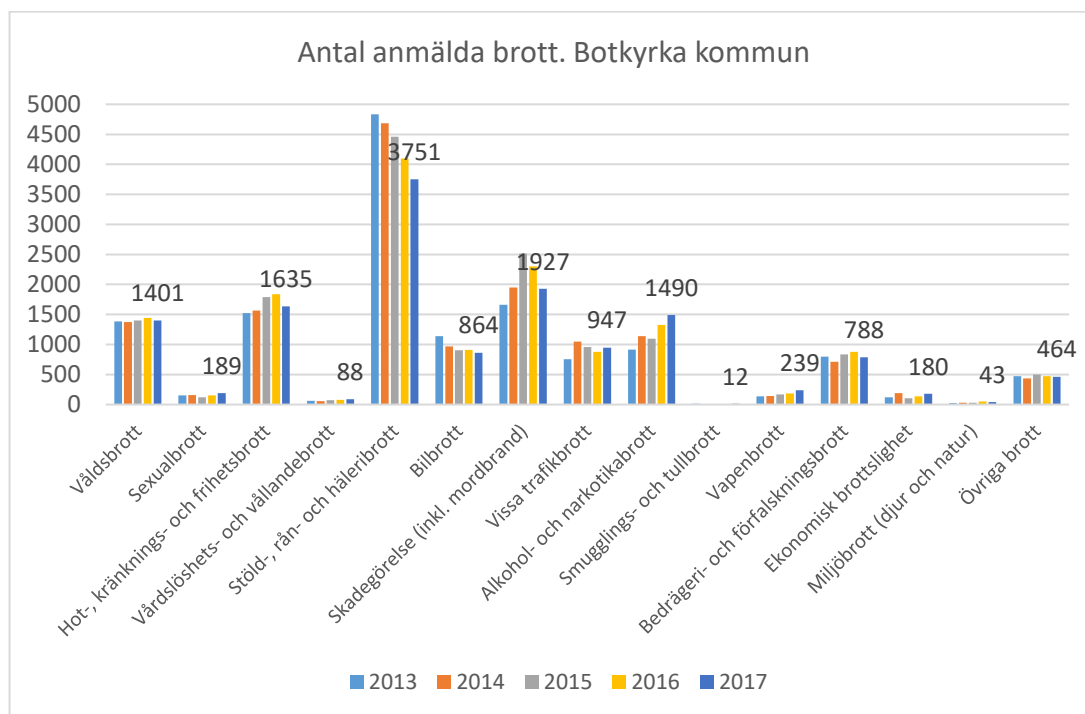
Antalet anmälda stöld-, rån- och häleribrott är färre i Botkyrka jämfört med riket och Stockholms län. Anmälningarna har minskat under de senaste åren, i Botkyrka med ca 25 procent mellan åren 2013 – 2017.

Våldsbrottens utveckling nedan.

Anmälda våldsbrott är fler i Botkyrka jämfört med riket och Stockholms län. Antalet är relativt konstant under de senaste fem åren.

De senaste årens utveckling av antalet anmälda brott för samtliga brottstyper kan ses i nästkommande figur.

Anmälningarna beträffande stöld-, rån- och häleribrott samt bilbrott minskar under hela perioden. De senaste åren har även anmälningar om skadegörelse och hot-, kränkings och frihetsbrott samt bedrägeri- och förfalskningsbrott minskat. Ökar gör bl a alkohol- och narkotikabrott och vapenbrott. Anmälningarna om vapenbrott har i procentuella termer ökat med ca 69 procent åren 2013 – 2017 (från 135 anmälningar till 239).

Botkyrka kommuns trygghetsarbete

Styrdokument

Dokumentet ”Strategi för det trygghetsfrämjande arbetet i Botkyrka kommun” antogs 2008-11-07. Strategin ska peka ut handlingsvägar och viktiga utvecklingsområden för kommunens trygghetsfrämjande arbete och vara vägledande för att formulera åtaganden i respektive nämnds ettårsplan. Åtagandena ska enligt dokumentet årligen sammanställas i form av en handlingsplan för det trygghetsfrämjande arbetet.

I strategin beskrivs:

- inriktningen av arbetet och hur det ska styras
- behovet av kunskap och utbildning bland chefer och medarbetare samt hur kunskap och information ska spridas
- vikten av att införa nya och utveckla befintliga effektiva metoder och arbetssätt
- hur arbetet ska samordnas och de olika enheterna få stöd
- hur arbetet metodiskt ska följas upp.

I dokumentet står:

”En av kommunens viktigaste uppgifter är att bidra till att medborgarna kan känna sig säkra och trygga i sin vardag. Brott som misshandel, rån, inbrott, skadegörelse, hot och hatbrott innebär konkret lidande och förluster för de flickor och pojkar, kvinnor och män som drabbas. I ett större perspektiv kan en utbredd kriminalitet även bli ett hot mot samhällsordningen genom att:

- *inskränka tryggheten*
- *underminera rättsordningen*
- *minska människors frihet att röra sig och agera*
- *hota demokratin och ett väl fungerande näringsliv och samhällsliv i övrigt, i synnerhet om medborgarna förlorar förtroendet för rättssystemets förmåga att skipa rättvisa.*

Sammanfattningsvis måste vi koncentrera oss på att stärka tillit, trygghet och tillhörighet bland allmänheten och fånga upp dem som riskerar att utveckla kriminella livsstilar. Att förhindra brott är viktigt för att främja tryggheten.”

I strategin identifieras fyra framgångsfaktorer för det trygghetsfrämjande arbetet:

- Mål och styrning som grund för åtaganden och aktiviteter
- Utbildning och kunskap
- Metoder och arbetssätt
- Stöd och samordning

På kommunövergripande nivå ansvarar kommunledningsförvaltningen för att arbetet med framgångsfaktorerna byggs upp och kontinuerligt vidareutvecklas. Förvaltningarna har motsvarande ansvar för sin styrning, utbildning, metodutveckling och samordning.

I dokumentet beskrivs vidare styrning, ansvar och organisation för det trygghetsfrämjande arbetet. Kommunfullmäktige har det yttersta politiska ansvaret, kommunstyrelsen ska leda och samordna arbetet. Kommunfullmäktige fastställer i kommunens ettårsplan nämndernas åtaganden för att utveckla det trygghetsfrämjande arbetet.

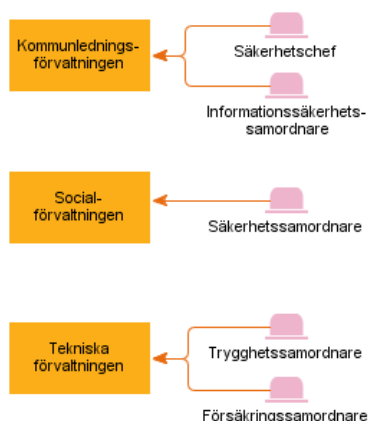
Uppföljning av strategin ska enligt dokumentet göras genom årsredovisningar och bokslut och genom det kommungemensamma skade- och incidentrapporteringsystemet.

Enligt kommunens hemsida har Botkyrka kommun sedan ett par år tillbaka utvecklat arbetet med säkerhet och trygghet. Målet är att Botkyrka ska vara en levande och trygg plats att bo och verka i.

Det handlar enligt uppgifterna på hemsidan om både långsiktiga och omedelbara insatser.

Organisation

Enligt rapporten från 2017 som beskriver nuläge och önskat läge kring trygghets- och säkerhetsarbetet i Botkyrka kommun är roller och resurser fördelade enligt nedan:

Följande resurser arbetar enligt rapporten med trygghets- och säkerhetsfrågor:

- 1 x 75 % Säkerhetschef, kommunledningsförvaltningen
- 2 x 100 % Trygghets-/säkerhetssamordnade, kommunledningsförvaltningen¹
- 1 x 100 % Säkerhetssamordnade, tekniska förvaltningen
- 1 x 100 % Trygghetssamordnare, socialförvaltningen
- 1 x 100 % Informationssäkerhetssamordnare, kommunledningsförvaltningen
- 1 x 100 % Försäkringssamordnare, tekniska förvaltningen
- 1 x 100 % Teknisk säkerhetssamordnare, tekniska förvaltningen
- 1 x 25 % Lokal säkerhetssamordnare, vård- och omsorgsförvaltningen (i säkerhetspolicyn från 2004 framgår att varje förvaltning ska ha en säkerhetssamordnande resurs om minst 25 %. Detta existerar idag endast på vård- och omsorgsförvaltningen).

Samverkan

Ett samarbete finns mellan kommunen, Botkyrkabyggen och Polisen. De träffas varje vecka och gör en gemensam lägesbild som innebär att man snabbt kan fördela resurser till där det mest behövs.

¹ Under framtagande av Trygghetsrapporten beslutade kommunstyrelsen 2018-01-08 om inrättande av två nya tjänster att ingå i en nyinrättad enhet på kommunledningsförvaltningen. De två nya befattningarna ska dels stötta förvaltningarna i deras säkerhetsarbete, men även arbeta med platsen Botkyrka utifrån ett trygghets- och säkerhetsperspektiv.

Brå bedriver lokala insatser för att öka kunskapen om brott, säkerhets- och trygghetsfrämjande arbete. Brå i Botkyrka består av en politisk styrgrupp under ledning av kommunstyrelsens ordförande och Närpolisen i Tumba samt en stödfunktion bestående av säkerhetschef, trygghetsamordnare och säkerhetssamordnare.

En etablerad struktur finns för samverkan mellan socialtjänst, skola, polis och räddningstjänst. Inom ramen för detta finns områdesgrupper där även psykiatri finns representerad. Engagemanget i detta arbete betecknas av intervjuade som stort även om arbetet kan gå i vågor och omtag får tas ibland. Framgångsfaktorn är att strukturen är robust och inte så personberoende.

På kommunens hemsida finns uppgifter om olika aktiviteter och verksamheter inom ramen för det trygghetsskapande arbetet. Information finns om:

- *Stöd till brottsutsatt och medling.* Brottsutsatta i Botkyrka har möjlighet att få stöd från samhället genom brottsofferjouren Huddinge – Botkyrka.
- Vid inbrott i bostaden eller att någon tänt eld på bilen kan man få samtalsstöd och tips för att förebygga fler brott genom att vända sig till *Grannstöd i Botkyrka.*
- *Stödcentrum för unga brottsutsatta* erbjuder samtalsstöd, vägledning och hjälp i kontakter med myndigheter och organisationer till unga (12-20 år) som blivit utsatta för brott.
- *Medling för unga*, som innebär att man sammanför förövare och brottsutsatt i ett gemensamt möte. Innan det gemensamma mötet träffar medlaren parterna var för sig och går igenom syfte och struktur på medlingen. Medlaren tar reda på vilka förväntningar parterna har på medlingsmötet.
- *Grannsamverkan och grannstöd* är grannar som samarbetar för att öka tryggheten och minska brottligheten i sitt bostadsområde. Grannsamverkan och Grannstöd är sammanslagna till en förening i Botkyrka. Verksamheterna stödjer varandra. Föreningen får stöd av kommunen, polis, Botkyrkabyggen och föreningslivet. Grannsamverkan används i villaradhusbebyggelse, flerbostadshus samt områden med fritidshus. Grannsamverkanprogrammet har utvecklats av polis, försäkringsbolagen, Svensk stöldskyddsföreningen, Villaägarna, Hyresgästföreningen, Brandskyddsföreningen och kommuner i Stockholms län.
- *Grannstöd* vilar på fyra ben: polisen, kommunen, boendeföreningar/bostadsföretag och frivilliga (grannstödjare). Den som arbetar som frivillig grannstödjare patrullerar via bil. Grannstödsbilen är alltid bemannad med två personer och har direktkontakt med närpolisen i Botkyrka. En polisinspektör går alltid att nå under patrulleringsuppdraget. Polisinspektören träffar grannstödjarna både före och efter uppdraget samt

håller i rapporteringarna. Som grannstödjare ska man synas, informera, observera, stödja och rapportera, men inte göra några egna ingripanden.

När det gäller *våldsbejakande extremism* har kommunen ansvar för att arbeta förebyggande med att stärka och värna demokrati genom olika åtgärder och verka för ett jämlikt Botkyrka. Vidare att motverka att personer ansluter sig till våldsbejakande miljöer och underlätta för personer att lämna våldsbejakande miljöer. Kommunen har en spetskompetensutbildad grupp med socialsekreterare, trygghetssamordnare och områdessekreterare som kan hjälpa till att vara ett stöd. Kommunen har också en nära samverkan med lokalpolisområde Botkyrka i frågor som rör våldsbejakande extremism.

Beträffande *våldsförebyggande arbete för barn och ungdomar* tog socialtjänsten i Botkyrka kommun de första stegen våren 2014. Formella beslut togs och samarbeten mellan förvaltningar och andra aktörer i kommunen inleddes. Dessa första steg föregicks av inhämtning av områdeskunskap gällande kommunen och en omvärldsspaning kring teorier och metoder för generellt våldsförebyggande arbete både nationellt och internationellt. Arbetet mynnade ut i processplaner för två arbetssätt; Mentors in Violence Prevention (MVP) och TÅGET.

MVP är ett universellt våldsförebyggande program som är utvecklat i USA, men spritt till flera andra länder. Programmet, så som det genomförs i Botkyrka, består av elva lektioner, eller programpass, och är anpassat för elever på högstadiet och gymnasiet. Tre skolor utsågs som piloter. Under arbetets gång har fler skolor blivit intresserade av programmet och hösten 2016 inkluderades ytterligare två skolor i arbetet. Kärnan i programmet utgörs av scenarier där unga får reflektera kring hur de på olika sätt kan agera mot våld i sin vardag. Arbetet på varje skola leds av en grupp nyckelpersoner. I dessa grupper ingår representanter från skolan samt personal från socialförvaltningen och polisen. Under år 2017 startade ett arbete med att även inkludera räddningstjänsten och personal från kultur- och fritidsförvaltningen i arbetet. Gruppen av nyckelpersoner har i uppgift att rekrytera unga mentorer, arrangera och delta i kickoffer och avslutningsträffar för de unga mentorerna, handleda och stötta dem samt skapa legitimitet för det våldsförebyggande arbetet i övriga lärarkåren på skolan. Arbetet har utgått från ett gemensamt behov där skola, socialtjänst och polis tillsammans har identifierat att det våld som finns på skolan även visar sig i andra sammanhang.

De skolor som var med i implementeringsfasen med MVP uttryckte ett önskemål om att även arbeta våldspreventivt med de yngre eleverna. Skolornas önskemål ledde till att socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen tillsammans utvecklade ett arbetssätt, TÅGET. Tåget riktar sig till elever, pedagoger och målsmän i årskurs F-3 och bygger på samma förändringsidéer som programmet MVP.

Enligt en rapport från Myndigheten för ungdoms- civilsamhällefrågor som beskriver Botkyrka kommuns våldsförebyggande arbete har MVP-programmet, så uppfattar rektorn på en av skolorna en påtaglig effekt av det våldsförebyggande arbetet, trots att det praktiserats under kort tid i kommunen och inga utvärderingar har hunnit göras. Framför allt genom ett ökat förtroende för skolan hos eleverna.

Fler elever än tidigare kommer nu direkt till rektorn eller till kuratorn och berättar om någon elev far illa, tar droger, bär kniv etc. Samma rektor anser enligt rapporten att skolan även kan se effekter av Tåget, programmet för de yngre barnen. Upplevelsen är att antalet våldsincidenter mellan de yngre eleverna har minskat samt att fler och fler barn talar om sig själva som förändringsagenter och hämtar en vuxen när något inträffar barnen emellan. Våld finns fortfarande, men det är inte lika grovt.

Trygghetsmiljonen

Kommunstyrelsen har under år 2017 avsatt en miljon kronor för trygghetsskapande åtgärder. Pengarna har gått till fysiska förbättringar och sociala aktiviteter som ska leda till trygghet.

Kommunen gick ut med önskemål om att få in konkreta förslag som skulle leda till ett tryggare Botkyrka. De förslag som valdes ut skulle få stöd av pengar från Trygghetsmiljonen. Det utmynnade i tjugofyra förslag och sexton av dessa har fått pengar. Alla områden i Botkyrka har fått en del av pengapotten.

Pengarna har fördelats enligt följande:

Alby

- Albyrådet - 70 000 kr
- Kvinnoaktiviteter i Alby - 50 000 kr
- Aktiviteter samordnade av Albys hjärta - 40 000 kr
- Åtgärder i samband med trygghetsvandring - 50 000 kr

Fittja

- Mobila mötesplatser - 110 000 kr
- The Good Talents - 20 000 kr
- Mötesplats Fittja IF - 50 000 kr

Hallunda-Norsborg

- Kameraövervakning vid Karsby International School - 100 000 kr
- Åtgärder kring kolonilottföreningar - 100 000 kr

Tullinge

- Stöd till Tullinges nattvandring - 10 000 kr
- Åtgärder i samband med trygghetsvandringen - 100 000 kr

Tumba

- Ungdomsaktiviteter med nattvandrarerna och fritidsgårdar: grillkvällar i de olika stadsdelarna under sommar och höst - 15 000 kr

- Förbättrad belysning i trapphuset från Tumba station till Munkhättevägen - 30 000 kr
- Förbättrad belysning vid Gymnasieparken (utanför Kommunhuset/Southside) - 105 000 kr
- Bättre gränsdragning Tunaskolans gård - 120 000 kr

Vårsta-Grödinge

- Skateboardaktiviteter - 30 000 kr

Mål, uppföljning och resultat Årsredovisning 2017

I årsredovisningen för år 2017 redovisas resultatet för några mål relaterade till trygghetsområdet.

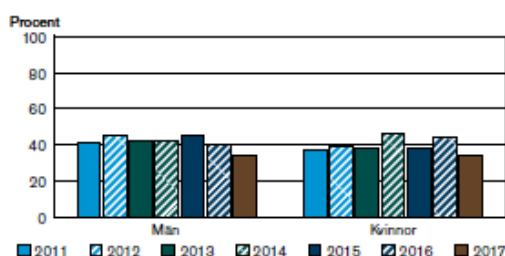
Målområde: Att möta Botkyrkabornas behov av stöd för att leva ett självständigt liv

Mål 6: Botkyrkas äldre lever ett mer aktivt liv och får den vård och omsorg de behöver

Ökad livslängd och ökad hälsa bidrar till fler aktiva år på äldre dar. De äldres känsla av trygghet har inte förbättrats, även om det finns variationer mellan kön och stadsdelar.

Indikator 6:1 Andelen invånare över 65 som upplever att det är tryggt att åldras i Botkyrka

Källa: Medborgarundersökningarna 2017

Utvecklingen är negativ

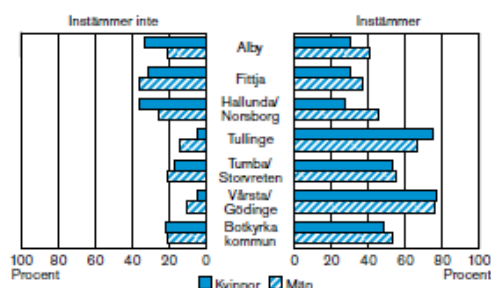
Av både kvinnorna och männen över 65 år tycker 34 procent att det är tryggt att åldras i Botkyrka. Det är en kraftig minskning jämfört med förra året. Skillnaderna mellan kvinnor och män har över åren varit små.

År	2014	2015	2016	2017
Procent	44	42	42	34

Tryggheten att åldras har försämrats jämfört med föregående år.

Indikator 11:3 Andelen invånare som upplever att det är tryggt att leva i deras närområde

Källa: Medborgarundersökningen 2017

Utvecklingen är negativ

Andelen personer som instämmer i påståendet "det är tryggt att bo och leva i min kommun" har varit relativt stabil under de senaste åren. Störst trygghet upplever Botkyrkaborna i Tullinge och Vårsta/Grödinge medan boende i Alby, Fittja och Hallunda/Norsborg är minst trygga. I Hallunda/Norsborg är skillnaden mellan kvinnor och män störst – hela 18 procentenheter. I Tullinge känner sig en betydligt större andel av männen otrygga än kvinnorna, vilket är ett ovanligt utfall och en stor skillnad jämfört med tidigare år. I övriga stadsdelar med undantag för Vårsta/Grödinge är den upplevda tryggheten större bland män.

År	2014	2015	2016	2017
Procent	57	57	61	51

Även den upplevda tryggheten att leva i sitt bostadsområde har minskat mellan 2016 och 2017.

I förvaltningsberättelsen i årsredovisningen beskrivs genomförda trygghetsvandringar som exempel på insatser inom trygghetsområdet.

I nämndernas redovisningar beskrivs olika typer av insatser och resultat inom trygghetsområdet i utbildningsnämndens, kultur- och fritidsnämndens, socialnämndens och vård- och omsorgsnämndens verksamhetsberättelser.

Budget 2018

I mål och budget för år 2018 är ett målområde att skapa en god och trygg livsmiljö för Botkyrkaborna. Inom målområdet finns följande mål med uppföljningsbara mått.

6:1 Mer kreativa stadsmiljöer och mer tillgänglig natur ökar tryggheten och hemkänslan hos Botkyrkaborna

Målsatta mått (procent)	Utfall 2016	Mål 2018	Mål 2021
Andelen (%) Botkyrkabor som upplever att det är tryggt att bo och leva i sin kommundel ska öka	61	Ökar	65
Andelen (%) Botkyrkabor som kan rekommendera en vän att flytta till sitt bostadsområde ska öka.	61	Ökar	65

Kommentar till Botkyrka kommuns trygghetsarbete

Som övergripande styrdokument för trygghetsarbetet finns ”Strategi för det trygghetsfrämjande arbetet i Botkyrka kommun” som antogs 2008-11-07. Av intervjun framgår att strategin inte är ”ett levande dokument” och kännedomen om dess innehåll bedöms vara begränsad. Strategin behöver ses över och anpassas till dagens situation.

Ett strukturerat samarbete för våldsförebyggande arbete finns mellan polis, skola, socialtjänst och räddningstjänst. Strukturen betecknas av de intervjuade som robust även om arbetet inom ramen för strukturen kan variera över tid och med de personer som ingår.

Samverkan med polisen sker dels genom det lokala Brå i Botkyrka som består av en politisk styrgrupp under ledning av kommunstyrelsens ordförande och Närpolisen i Tumba samt en stödfunktion bestående av säkerhetschef, trygghetsamordnare och säkerhetssamordnare. Dessa träffas ca fem gånger per år. Utöver detta sker veckovisa möte mellan polisen, kommunen och Botkyrkabyggen där en genomgång görs av det aktuella läget i kommunen och resurser fördelas till aktiviteter och åtgärder utifrån detta.

Enligt intervjun så består de aktiviteter som gjorts och görs inom ramen för ”trygghetsmiljonen” i huvudsak av insatser av projektkaraktär, vilket innebär att när projektet och finansieringen har avslutats så finns det en risk att det inte

fortlever. För bestående insatser och effekter bör aktiviteter och åtgärder inordnas i den ordinarie linjeorganisationen.

En utmaning i det trygghetsskapande arbetet är att det spänner över många områden och därmed går ”på tvärs” i kommunens organisationsstruktur. För att bland annat hantera detta har ett ledningsforum för trygghets- och säkerhetsfrågor inrättats.

Kostnader för bevakningstjänster

Tidningen Dagens Samhälle skrev i november 2017 om att notan för bevakningstjänster har ökat till rekordnivåer. På listan över de kommuner som köper mest väktartjänster i landet återfanns Botkyrka på plats sju.

Vi har efterfrågat uppgifter om kostnader för kommunens bevakningstjänster och erhållit följande.

Förvaltning	2017	2018	Kommentar
Kommunledningsförvaltningen	Ingen uppgift	112 221 kr	Tom aug 2018
Socialförvaltningen	739 721 kr	806 784 kr	Tom aug 2018
Kultur och fritidsförvaltningen	128 844 kr	43 293 kr	Tom okt 2018
Utbildningsförvaltningen	10 987 kr	158 551 kr	Tom okt 2018
Vård och omsorgsförvaltningen	13 801 kr	81 938 kr	Tom okt 2018
Arbetsmarknads och vuxen förv	18 910 kr	Ingen uppgift	
Tekniska förvaltningen	Ca 5 000 000 kr	Ca 5 000 000 kr	Uppger en årlig kostnad på ca 5 mnkr
SUMMA	5 912 263 kr	6 090 566 kr	

Enligt de uppgifter vi erhållit så uppgår kostnaderna för bevakningstjänster år 2017 till ca 6 mnkr, ingen större ökning har skett under perioden fram till och med september/oktober innevarande år.

Sammanfattning och förslag till fortsatta insatser

Botkyrka kommun satsar sedan några år tillbaka på att utveckla arbetet med säkerhet och trygghet. Trygghetsskapande insatser av både kort- och långsiktig karaktär görs på många områden samtidigt. Många olika aktörer såväl inom den kommunala organisationen som utom är involverade. Det är således ett komplext och omfattande arbete som ställer krav på en tydlig sammanhållen styrning för att skapa förutsättningar för goda resultat och effekter.

Ur ett revisionellt perspektiv kan det då vara motiverat att granska om styrningen och ledningen av det trygghetsskapande arbetet är ändamålsenlig. För att bedöma detta kan en granskning inriktas mot;

- om det finns tydliga, relevanta och uppföljningsbara mål
- om det finns styrdokument som reglerar och stödjer arbetet samt om styrdokumenterna är kända och tillämpas

- hur styrkedjan ser ut, dvs finns det en "röd tråd" mellan fullmäktiges mål och de aktiviteter som görs inom nämnderna. Hur fungerar styrkedjan?
- vilken uppföljning och rapportering som sker och vilka beslut som tas utifrån rapporteringen
- vilka analyser som görs utifrån de resultat som rapporteras och hur denna analys hanteras
- om organisation och resurser för det trygghetsskapande arbetet är ändamålsenliga.

oktober 2018

Anders Törnqvist

Projektledare

Anders Hägg

Uppdragsledare